

Що Вам слід робити, щоб не «залізи у борги»?

Загальні поради

- Купуйте товари за готівку, яку Вам вдалось зекономити. Якщо Вам необхідний кредит, отримайте інформацію у своєму банку або порівняйте умови надання кредитів у різних банках.
- Контролюйте розмір своїх регулярних доходів та витрат, утримуйте їх у рівновазі. Якщо це можливо, тримайте фінансовий резерв для несподіваних витрат.
- Зберігайте всі документи та підтвердження про проведені платежі. Ніколи не випускайте з рук **оригінали угод**.
- **Ніколи не підписуйте угоду про кредит, якщо Ви її не повністю зрозуміли!** Приведіть свого перекладача, або проект угоди візьміть із собою – для прочитання, ознайомлення. Не погоджуйтесь на угоду, яка має кілька десятків сторінок, у ній містяться незрозумілі скорочення, або вона написана дрібним шрифтом! Такі угоди є типовими для **небанківських установ**, умови яких, на перший погляд, є кращими, однак у результаті вони більш **ризиковані**.
- Не позичайте грошей для сплати боргів. Правдоподібно, що якщо Ви позичаєте гроші у крайній скруті, то погодитесь із гіршими умовами, і матимете проблеми повертати кілька позичок. Деякі банки пропонують консолідацію боргів – це об'єднання внесків на погашення кредитів до єдиного внеску, розподіливши це погашення на триваліший період часу.
- Завжди залишайте час для роздумів, не дозволяйте на себе тиснути з метою швидкого прийняття рішення при купівлі або отриманні кредиту.
- У Чеській Республіці існують фірми, які користуються важкою фінансовою ситуацією людей. Пропозиція надання кредитів та вимагання будь-яких боргів, у тому числі незначних, є для деяких фірм джерелом легких заробітків, навіть якщо Ваші доходи є низькими!
- Якщо у Вас – фінансові проблеми, не ховайтеся, намагайтеся вести діалог із кредиторами. Доки немає рішення суду та опису майна (екзекуції), у Вас ще є різні можливості вибору та варіанти вирішити свої проблеми. Рішенню суду Ви мусите підкоритися, і у результаті Ви дочекаєтесь набагато більшого покарання.
- Пеня, комісійні, штрафи, витрати на судовий процес чи екзекуцію дуже високі, і часто є більшими за сам борг. При сплаті боргу малими сумами насамперед покривається саме пеня та штрафи, при цьому комісійні за затримку нарастають і далі, **а загальний борг не зменшується, може навіть збільшуватися**.
- Офіційний лист – повістка: **навіть якщо Ви не приймете її** (не заберете із пошти, поштової скриньки чи відмовитесь прийняти її), вважається **доставленою, і вже розпочався термін набуття юридичної сили!**

Якщо у Вас виникають проблеми зі сплатою своїх фінансових зобов'язань, радимо Вам не відкладати вирішування Ваших проблем, знайти безкоштовну консультацію.

Ви можете скористатися консультацією Центру інтеграції іноземців (більше інформації про це на www.cicpraha.org) або звернутися до спеціальних консультацій:

Громадські консультації – <http://dluhy.obcanskeporadny.cz/>
Консультація у фінансовій скруті – www.financnitsen.cz

Цю листівку та більше інформації можна знайти на: www.cicpraha.org/infoservis

У листівках про проблематику боргів були використані матеріали та джерела Асоціації громадських консультаційних центрів (Asociace občanských poraden).

Зміст листівки дійсний на дату її випуску і у майбутньому не можна виключати змін.

ФІНАНСОВІ ПРОБЛЕМИ – СЛОВНИК ТЕРМІНІВ ТА ПОНЯТЬ

1 СЛОВНИЧОК – як розуміти те, що Ви можете почути та побачити навколо фінансових проблем

Боржник _____ (<i>dlužník</i>)	Особа, яка позичила гроші, готівкою або оплатою за товар (щось купила), або яка не заплатила за те, що повинна була заплатити.
Опис майна, екзекуція _____ (<i>exekuce</i>)	Примусове виконання рішення , яке вступило у юридичну силу (výkon pravomocného rozhodnutí), тобто рішення, яке за законом повинне бути виконаним. Полягає у, наприклад, арешті і конфіскації майна, аукціоні, примусовому продажі, конфіскації готівки, відрахуванні від зарплати.
Наказ про екзекуцію _____ (<i>exekuční příkaz</i>)	Наказ про проведення опису майна. Якщо до Вас прийде виконавець опису майна (екзекутор), то він зобов'язаний показати Вам наказ про екзекуцію (із круглою гербовою печаткою) та постанову суду про проведення екзекуції.
Екзекутивний титул _____ (<i>exekuční titul</i>)	Рішення, яке має юридичну силу та може бути виконаним, на основі якого можна провести опис майна. Це може бути наказ про оплату, рішення суду, запис екзекутора або запис нотаріуса, а також рішення органів державної влади (rozhodnutí orgánů státní správy) та місцевого самоврядування, рішення та звіт про недооплату податків та обов'язкових внесків, внесків до системи медичного страхування та соціального забезпечення .
Іпотека _____ (<i>hypotéka</i>)	Довготривалий кредит з метою купівлі нерухомого майна або реконструкції – будинку чи квартири – гарантований правом застави щодо нерухомості на користь банку.

Овердрафт, контокорент (kontokorent)	Короткотривалий кредит, який пропонує банк до звичайного рахунку. Клієнт банку завдяки ньому може отримувати гроші з рахунку (так званий контокорентний кредит – kontokorentní úvěr) навіть у випадку відсутності на ньому готівки. Банк, таким чином, необхідні фінансові засоби позичить клієнтові, і він може «бути в мінусі» до рівня обумовленого ліміту. Див. платіжні картки .
Лихварство (lichva)	Позичання грошей за надмірно високу процентну ставку. За чеським законодавством лихварство – злочин, за який передбачається покарання.
Заперечення (odpor)	Вид оскарження платіжного наказу.
Особистий банкрут (osobní bankrot)	Зняття боргового тягаря під контролем суду за заявою боржника.
Правомочний (oprávněný)	Означення кредитора у рішенні суду.
Платіжні картки (platební karty)	
Дебетна платіжна карта (debetní platební karta)	Дебетна картка, з якою можна отримувати гроші до рівня залишку на звичайному рахунку. Дебетна картка не дає можливості надмірного отримання з неї коштів «до мінусу».
Кредитна платіжна карта (kreditní platební karta)	Платіжна картка, пов'язана із відновлюваним кредитом, тобто кредитом, який власник картки отримує від банку на власний звичайний рахунок. Стан коштів на цьому рахунку може бути «в мінусі» до певного ліміту, власник цього рахунку поступово сплачує цей кредит.
Витрати на процес (náklady řízení)	Витрати на судовий процес; суд приймає рішення, хто їх має відшкодувати – як правило, це боржник. Подивіться до судового рішення, чи є можливим подання апеляції проти рішення про витрати на судовий процес , і на термін подання такої апеляції, якщо Ви вважаєте, що витрати на судовий процес є занадто високими.
Пеня (penále)	Це поняття подібне до додаткових процентів за затримку. Відраховується певний відсоток із суми боргу за дні, які минули від призначеного терміну сплати, і боржник не провів цю сплату. Поняття пені використовують цивільні інституції: медичні страхові компанії, фінансово-податкове управління, адміністрація соціального забезпечення. Після оплати боргу боржник може звернутися із проханням про звільнення від оплати пені, інституції можуть взяти до уваги аргументи боржника та можуть скасувати необхідність її оплати.
Платіжний наказ (platební rozkaz)	Рішення суду, яке видане за скороченою процедурою, суд видає його без заслуховування відповідача – зобов'язує його протягом 15 днів від отримання платіжного наказу заплатити позивачеві за борговою вимогою, а також витрати на процес; відповідач може подати проти платіжного наказу заперечення (podat odpor).
Боргова вимога (pohledávka)	Сума, яку боржник винен, і яку вимагає повернути від нього кредитор. Враховує, окрім самого боргу, також проценти, пеню та правомочні витрати кредитора.
Зобов'язаний (povinný)	Назва, яка використовується у судовому процесі на адресу боржника; той, хто повинен платити.
Затримка (prodlení)	Запізнення з оплатою; ситуація, коли боржник не сплачує у необхідний термін, див. проценти за затримку (úrok z prodlení).
Попередження про позов (předžalobní upozornění)	Лист, яким кредитор нагадує боржникові про те, що він повинен був заплатити за своїми зобов'язаннями. Водночас інформує його про те, що якщо він не заплатить, то подасть на нього позов до суду (žalobu k soudu) .
Приналежності («сума... чеських крон із приналежностями») (.částka...Kč s příslušenstvím*)	Форма вираховування боргу у рішенні суду. Приналежності – це проценти, проценти за затримку, відрахування за затримку та витрати на адвоката кредитора. Приналежність – це не фіксована сума, вона наростає аж до повної оплати боргу. Не включає витрати на опис майна (екзекуцію), які вираховуються пізніше й окремо.
Реєстр боржників (registru dlužníků)	Облік не оплачених та оплачених зобов'язань, надає інформацію про боржників.
РПСН, річна процентна ставка витрат (RPSN, roční procentní sazba nákladů)	Сума усіх зборів та витрат, які боржник повинен відшкодувати кредиторіві у зв'язку із даною позичкою.

Гарант (ručitel)	Особа, яка під час підписання угоди про кредит зобов'язується заплатити обов'язок боржника на випадок, якщо боржник стане неспроможним повертати борг самостійно.
Вексель (směnka)	Цінний папір, який є безумовною обіцянкою заплатити певну грошову суму. Під час обговорення умов кредиту від Вас можуть вимагати підписати так звану вексельну гарантію (záruku směnkou) – вексель може використовуватися у якості гарантії повернення кредиту на випадок його несплати . Підписання векселя – дуже віроломна, підступна дія: як тільки кредитор покаже вексель судді, рішення буде негайно прийняте на користь кредитора. Суд не вивчатиме ваші права, тільки перевірить усі необхідні реквізити векселя.
Платіжний календар (splátkový kalendář)	Можна звернутися із проханням про заснування платіжного календаря, якщо у Вас виникли проблеми зі сплатою. Ви можете домовитися із кредитором про періодичну сплату точних сум та про дату такої сплати, і таким чином поступово сплачувати борг. Така угода може відрізнатися від першої угоди.
Відрахування від зарплати (srážky ze mzdy)	Роботодавець не виплачуватиме боржникові частину зарплати, проводитиме так звані відрахування від зарплати у відповідності до рішення суду, судовиконавця або фінансово-податкового управління. Відрахування від зарплати можуть бути сягати тільки такого максимального рівня, щоб боржникові залишився тільки так званий абсолютний мінімум, який не підлягає конфіскації (nezabavitelné minimum) у відповідності до закону.
Спільний боржник (spoludlužník)	Той, хто зобов'язується сплачувати борг спільно із боржником. У нього – такий самий статус, як і у «боржника». Кредитор може вимагати усе від спільного боржника, і без того, щоб був зобов'язаний головного боржника хоча б закликати до виконання (так само, як у випадку гаранта).
Споживчий кредит (spotřebitelský úvěr)	Кредит, який надається приватним особам та домашнім господарствам з метою купівлі споживчих предметів або послуг. Споживчими кредитами є деякі позички сумою понад 5000 крон чеських.
Погашення (umoření)	Сплата заборгованої суми повністю або частинами, зниження боргу.
Нагадування (upomínka)	Лист, яким кредитор нагадує боржникові, що він не заплатив за своїми обов'язками, і закликає його повернути борг.
Процент із кредиту (úrok z půjčky)	Відсоткове вираження, на скільки більше потрібно заплатити за позичку. Для кредиторів – це виручка від позичання грошей, для боржника – оплатою за можливість використання чужих грошей.
Процентна ставка за затримку (úroky z prodlení)	Вид покарання боржника у випадку, якщо він не сплачує у встановлений термін. Процентна ставка за затримку є вищою, ніж звичайний процент. Зазвичай сума процентної ставки за затримку обговорюється уже в угоді про позичку у вигляді певного процента із заборгованої суми за кожен день затримки. Якщо рівень процентної ставки за затримку не обговорювався, використовується рівень, встановлений законом.
Кредит (úvěr)	Фінансові засоби, які кредитор надасть боржникові, а боржник зобов'язується сплачувати їх протягом наперед встановленого проміжку часу. Існують різні види кредитів, які по-різному регулюються законом: споживчі кредити, іпотечні кредити, підприємницькі кредити.
Кредитор (věřitel)	Той, хто позичає боржникові. Це може бути приватна особа або установа, банківська або небанківська.
Виконання рішення (výkon rozhodnutí)	Ехекусе (екзекуція, опис майна) (див. вище)
Позов про виключення майна з опису (vyučovací žaloba)	У випадку, якщо ехекутор запише до списку конфіскованих речей ті, які не належать боржникові, а його родичам чи комусь іншому, то ця інша особа має право подати заяву із вимогою викреслити такі речі зі списку конфіскованих речей. Такий позов (vyučovací žaloba) слід подати не пізніше, ніж через 30 днів від дня, коли про це дізналася дана особа.
Повістка-вимога (výzva)	Лист, у якому кредитор нагадує боржникові, що він повинен повернути борг, або виконав те, що обіцяв. Повістка-вимога схожа на нагадування (upomínku).
Застава (zástava)	Майно, яке використовується у якості гарантії на випадок несплати позички, частіше за все рухоме майно або нерухомість. Кредитор при обговоренні умов угоди страхується на випадок, якби позичка не була сплачена.